

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYIET

Alapította : Dr. BOROS GYÖRGY.

II. Károly király.

Olvasóink előtt nem kell ismertetnünk azt a villámgyorsasággal lejátszódott eseményt, amely Károly herceg hirtelen hazatérésével és királlyá proklamálásával következett be. Az egész ország örömujjongása közben pünköst első napján foglalta el II. Károly király édesatyjának trónját s ezzel véget ért az 1926 január 4-én hozott törvény következtében előállott nehéz politikai helyzet.

II. Károly királynak egyházunk nevében Püspök ur a következő távirattal fejezte ki hódolatát :

Kabinetiroda

București.

II. Károly király trónralépése alkalmával Isten áldását kérjük életére és uralkodására, az ország minden polgára javára. Alattvalói hódolattal ajánljuk atyai jóindulatába egyházunkat és ennek intézményeit.

Boros György unitárius püspök.

E táviratra a következő válasz érkezett, melynek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy maga Ófelsége nevével van ellátva :

Boros unitárius püspök

Cluj.

Köszönöm az unitárius egyháznak a hűségérzelmeket, melyeket az egyház nevében kifejezett.

Károly.

Részünkről az Uristen áldását kérjük országunk fiatal uralkodójának fejére, hogy bölcs belátással, gyöngéket és elnyomottakat védelmező erővel és az ország minden polgárára kiterjedő szeretettel uralkodhassék Isten dicsőségére !

Vári Albert ur

Loco

Str. Al. Vlăhuță 6 [Bolyai-u.]

Püspöki vizsgálat a háromszéki egyházkörben.

Dr. Boros György püspök első rendes püspöki vizsgálatát a háromszéki egyházkörben május 11—27. napjain tartotta meg. Kilenc anya-, két társ- és egy leányegyházközséget látogatott meg. Az idő esős, zivataros és hideg volt, de a püspök könnyen elviselte és szellemi frissessége győzedelmeskedett a tennivalók sokféleségén s mindenre kiterjedő körültekintéssel intézkedett.

E körben 42 éve nem volt hivatalos püspöki vizsgálat. Értethető, hogy híveink a legnagyobb örvendezésben voltak egész idő alatt. Gyűlésbe, templomba, iskolába az ifjak és öregek egész serege kísérté, az utcákon a falu végétől kezdve tolongott a nép sokasága és virággal hintette be nemcsak a szekereket, hanem az utcát is. A rendkívül nagy munkáról megközelítően kimerítő tudósítást sem lehet adni. Csupán a főmozzanatokat érintjük. Nagyjátán kezdődött és ott Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok és Végh Benjámín körüli esperes fogadták a püspököt és egész utján nagy kitartással kísérték és résztvettek a munkában. Itt Dr. Ferenczy Géza főgondnok és Tana Sámuel körüli gondnok is résztvettek s az utóbbi szintén elkísérte a vizsgálati uton. Itt említjük meg, hogy Szent-Iványi Gábor felügyelő-gondnok gépkocsiját egész időre a püspök rendelkezésére bocsátotta és maga is nagymértékben közreműködött, hogy a vizsgálat minden irányban sikeres legyen. A püspöki titkári teendőket Sigmond József homoródjánosfalvi lelkész végezte, aki minden templomban közreműködött imával vagy beszéddel.

Lapunk terjedelme nem engedí, hogy hü képet adjunk arról a nagy szeretetről s azokról a rendkívül kedves, meghatóan szép jelenetekről, melyeket az egyházközségek népe felekezeti külömbség nélkül elévárásolt minden helyen. Nagyjátán meglepte a vizsgálószéket az a rend és előkelőség, ami a paplakban, az új iskolában és a templomban mutatkozik. Valóban minta gyülekezet és minta pap vezetí itt az életet, igen szerencsés kíségtő munkásokkal.

Május 14-én reggel érkezett a püspöki vizsgálószék Bölönbe. Permetező eső és 18 tagu lovas bandérium fogadta a határ szélénél. A tüzoltó zenekar hatalmas trombitazengéssel jelezte a községbe beérkezését. Itt is, mint mindenütt, ékesen felállított diadalkapu és „Isten hozott“ fogadta. A bölöni messze vidéket uraló gyönyörű templom zsufoolásig megtelve várta a püspököt és kíséretét. A háromtanerős iskolát végig tanulmányozta a vizsgálószék s örömmel látta, hogy a felekezeti iskolát a hívek gyermekeikkel megtöltik. A további uton Sepsiszentkirály következett. Itt is lovas bandérium, nagy sokaság, a polgáriak és egyháziak üdvözlete fogadta. A közönséget nem zavarta a hüvösre fordult esős idő sem; a kis templom zsufoolásig megtelve hallgatta az imát, főpásztori üdvözlötet és beszédet. Ezután Kőkös következett, ahol talán legfeltűnőbb volt a püspöki vizsgálószék iránt mutatkozó nagy tisztelet és figyelem, mert a rövid

időre földerült ég alatt a diszkapunál már nemcsak a magyar és unitárius lakosság, hanem a román lakosság is fogadta, a görög keleti egyház fuvós zenekara, a görög keleti és unitárius nőegyletek, az ifjusági egyletek virággal és szépen csengő magyar üdvözetekkel köszöntötték a főpásztort. Itt rendkívüli örömnép volt, mert az áldozatkész hívek felekezeti iskolájukat óriás áldozattal diszes épülettel ajándékozták meg. A közelebbi megálló Brassóban volt. Amire egy nagy városban alig lehetett számítani, itt is diszkapuval fogadták a főpásztort és kíséretét s a vármegye és a város nevében az uton üdvözölték, aminek meglepő folytatása volt a református templomban, hol istentisztelet után 15 testület küldöttsége üdvözölte a főpásztort és hasonló egyetértéssel vett részt a város közönsége a közeledén, valamint az estélyen, hol műsoros előadás volt.

Ez után már Arkos község gyönyörű nagy gyülekezetének meglátogatása volt soron, de a nagy vízáradások miatt az Olt útját állotta a küldöttségnek. A főuton tengelyig érő vízből, árból vissza kellett menekülni, hogy majdnem négy órai kísérletezés után megérkezessenek a 24 tagu lovas bandériummal váró községbe. Itt is a tömeg örömrivalgása, zene, üdvözetek, meleg szeretet és nagy előzékenység mutatkozott minden oldalról, aminek kiválóan szép példája volt báró Szentkereszty Béla ur kítűtető figyelme, aki a püspöknek följajánlotta uri házát otltlete idejére. A régi várfallal körített szép templom, valamint a hatalmas iskolaépület a tanulók nagy seregével olyan tanujelei voltak a község hívei áldozatkészségének, amikről csak a legnagyobb elismerés hangján lehetne szólni.

Sepsikőröspatak volt a következő megállóhely, ahova szintén a kocsik hosszú sora s a lovas bandériumok diadallal kísérték be, hogy újból végig élvezzék a Főpásztor jelenlétét, oktatásait és intéseit.

Kálnokra vezetett a további út, a jól művelt és sokat ígérő határokon keresztül. A püspöki vizsgálathoz tartozó rendes menetű dolgokon kívüli ki kell emelnünk a régi kis templom híven őrizett gyönyörű menyezetét és régi dicsőséget hirdető köpenyeges fatornyát, melyet a mai emberek szerettek volna kicserélni, de az idősebbek és a főhatóság figyelme megőrizett, hogy hirdesse a mult idők híthűségét és buzgóságát.

Váratlan s annál inkább meglepő volt a bodoki új lelkes egyházközség, amelynek hívei még csak 100 körül járnak, de a református székely testvérek szeretete és jóindulatu támogatása mellett sokat ígérő munkásságot fejtettek ki. A kedves kis imaház és gondozott telke igen jó benyomást tett s a püspöki vizsgálószerk föl is használta az alkalmat, hogy üdvözölje Orbán Ferencet, aki 42 évi buzgó gondnoksága és áldozatkésztsége jutalmaképen gyönyörködik a virágzó unitárius egyházi életben.

Szentivánlaborfalva; a Szent-iványi család ősi fészke, Szent-iványi Gábor f. ü. gondnok otthona a szívélyes fogadásban és megtisztelő kedvességben régi jó híréhez méltó fényben tündökölt. A

Berde Mózsá nagy szelleme ellenállhatatlanul figyelmeztette a vendégeket, hogy ők ébresszék a nép szívében a kegyeletet azok iránt, akiknek az unitárius egyház létezése és fennállása olyan sokat köszön. Itt a püspök Szent-Iványi Gábor és kedves neje vendége volt. A püspöki vizsgálat és a temp'omi meg az együtt járó munka kielégítő és megnyugtató eredményre vezetett.

Sepsiszentgyörgy városa várta május 25-én a püspöki vizsgálószéket. Az aránylag kezdő gyülekezetnek segítségére siettek az arkosok és lovas bandériumokkal várták a város végén a menetet és bevezényelték a helybeli lelkész házához. A város is s az unitárius hívek is együtt örvendeztek a ritka alkalom fölött. Diszkapu, virág-szórás és a szeretetnek számos egyéb jele mutatta, hogy itt szívesen látják a püspököt és kíséretét. A közelebről épített inaház igen szűknek bizonyult a közönség befogadására. Gyönyörűség volt szemlélni a szentgyörgyi hívek örömet és boldogságát, hogy saját hajlékukban fogadhatják a püspököt és hallgathatják áldást osztó szavait.

Lehangoló, de nem reménytelen volt az utolsó kirándulás Kilyén társegyházköztségbe. A kis község csekélyszámú lakosságával együtt az unitáriusok is apadóban vannak, mert a közel fekvő város magához csábítja, de meg van a hitők és a buzgóságuk s ez a kettő új ígéret a jövőre nézve.

Ebből a futó pillantásból nehezen és alig tudja kiolvasni a közönség, hogy milyen szép, megható és emlékezetes volt a háromszékköri püspöki vizsgálat. Lapunk szűk tere nem engedte meg, hogy beszámoljunk e körben működő unitárius Nőszövetségekről, de annyit mégis megemlítettünk, hogy Brassóban az összes lelkésznek megjelentek és fogadták az unitárius Nőszövetsége elnökét, dr. Boros Györgynét, aki erre az alkalomra lejött Brassóba. A brassói Nőszövetség hatalmas serege vette körül a papnékat, élükön a püspöknel és hosszasan tárgyalták föladataikat és ismertették az elért eredményeket.

Csak érintenünk lehet azt a kiválóan kedves hatást, amit az összes községek ifjusága ért el azzal, hogy a püspököt és kíséretét szünetlenül körülvették, erre az alkalomra házi szöttek saját készítette magyaros ruhájukkal tüntettek a leányok székely-magyar voltak mellett, mert tudták, hogy ezzel szereznek legnagyobb örömet a püspöküknek.

A lelkészi és tanítói kar a püspöki vizsgálat befejezése után Sepsiszentgyörgyön a püspök kivánságának megfelelően összegyűlt és május 26-án délután meghallgatta a püspök véleményét és tapasztalatait, valamint az egyes községekben és általában megtett észrevételeit és tanácsait.

Ha általánosságban kellene véleményt mondanunk, csak ismételnünk itt-ott jelzett tapasztalatainkat és azt kellene mondanunk, hogy ha az unitárius egyház nyolc körében olyan élénk, olyan lelkes és lendületes munka foly s akkora áldozatkészség van, amekkorát Háromszéken tapasztaltunk, akkor semmi ok nincs aggodá-

lomra. Ahol a nép megérti vezetőit és a vezetők nem sajnálják az éjjel-nappali fáradtságot és áldozatot, ott virágzik az egyház és épít az iskola. Aki kételkedett volna székely fajunk életrealitásában, munkás jó kedvében, vallásos buzgóságában, az itt teljesen megváltoztatta volna a nézetét.

Még csak egyet. Szerettük volna felsorolni azokat a polgári, hatósági, társadalmi és más társulatok és egyesületek vezetőinek a névsorát, akik a községekben és a városokban is olyan határtalan szeretettel és tisztelettel vették körül az unitárius püspököt és kíséretét, felekezeti és faji különbség nélkül. Ezek fogadják innen is a Főpásztornak minden alkalommal kifejezett őszinte, szívből jövő hálás köszönetét és elismerését.

S. J.

.....

Varga Jucika köszöntője.

Özv. dr. Morvainé önegysága a kovásznai szórványból magával hozta a püspöki vizitáció idejére Szentivánlaborfalvára bájos kis 9 éves unokáját, aki egy csokor szép rózsával a tisztelgők sorába állva, a következő kedves versikével üdvözölte a templomi gyülekezet előtt a Püspök urat:

Püspök Apónak.

Megkértem a rózsabokrot:
Adjon egy pár piros rózsát!
Mindjárt adott. Kötöttem is
Belőle egy szép bokrétát.

Megkértem a fülemilét:
Zengjen egy dalt!... Mindjárt zengett.
Legislegszebb énekével
Verte fel az éji csendet.

Megkértem a fényes eget:
Dobjon le egy szép csillagot!
Egy ragyogót a legszebből
Le is dobott, lehullatott.

Itt a csillag a szívemben,
Itt az ének, itt a rózsa!
Mai napon szeretettel
Rászórom püspök apóra.

Erzsébetváros imaházának felszentelése.

Az erzsébetvárosi unitárius egyházközség június hó 15-én tartotta Imaházának felszentelési ünnepségeit.

Június 14-ikén d. u. 7 órakor érkezett meg autóval a Püspök ur felesége és leánya Dr. Hintzné kíséretében. Az egyházközség tagjai az Imaház előtt fogadták, ahol Solymosi István e. k. gondnok és Szakál Mihályné nőegyleti elnöknő üdvözölték. Ezek után a gyülekezet az Imaházba ment, ahol a Főpásztor tartott lélekemelő imát. Innen az e. k. tagjai Dr. Isekutz Viktor ur lakására kísérték, ahol a legnagyobb örömmel nyitottak ajtót és fogadták vendégükül a püspöki családot.

Este a magyar kaszinóban 50 teritékes vacsora volt, ahol a város magyar közönségének legnagyobb része kellemes estét töltött.

Másnap, június 15-én, vasárnap a szépen feldiszitett Imaházban kezdődött meg az ünnepség. Gvidó Béla esperes vezetése mellett a jelenlevő lelkészek és a helybeli keblí tanács a Püspök ur elébe ment, kit meghívott az ünnepségre. Az Imaház előtt Kelemen Imre helybeli lelkész fogadta és vázolván e napnak jelentőségét, átadta az Imaházat a Püspök urnak, hogy felszentelje azt.

Ugyanakkor Solymosi Nusika és Vass Bandika ügyes kis versben köszöntötték és nyújtottak át csokrokat a Püspök urnak és a méltóságos asszonynak. Ezután megkezdődött az istentisztelet, amelyen áhíthatosan imádkozott Nagy Béla segesvári lelkész. Magas színvonalú egyházi beszédet tartott Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, melyet a hívek a legnagyobb lelki gyönyörrel hallgattak végig, utána főtisztelendő Püspök ur szentelte fel az imaházat és adta rá főpásztori áldását. Ezután felolvasta Kelemen Imre lelkész az imaház rövid történetét; az ünnepséget pedig bezárta Gvidó Béla esperes mindenre áldást kérő imája.

Ezután az egész templomi gyülekezet dr. Issekutz Viktor ur lakására vonult, ahol a főt. Püspök ur a küldöttségek tisztelgését fogadta. E küldöttségek során megjelentek: Gvidó Béla a köri papság, gör. kel., gör. kath., róm. kath., örmény kath., ref., lutheránus, izraelita egyházak képviselői, utána a helybeli katonai kórház (örnag és főhadnagy) parancsnoksága, a város küldöttsége, örmény kath., róm. kath. és unitárius nőegyletek, Ghimbosan Stefan és végül a helybeli unitárius egyházközség. A Püspök ur szép, buzdító szavakban fejezte be egyházközségünk vezetőségéhez intézett beszédével a tisztelgést. Ezekután a közebed következett, melyen szép számmal vettek részt a város előkelőségei. A közebeden szép és lelkes pohárköszöntőket mondtak Püspök ur, Gvidó Béla esperes, Nagy Béla és Ütő Lajos lelkészek, Groza János alpolgármester, dr. Issekutz Viktor és Kelemen Imre lelkész.

Délután 5 órakor vallásos délután volt változatos műsorral. Ezután főt. Püspök ur köri esperes és az egyházközség vezetőinek kíséretében látogatást tett a tisztelgők vezetőinél. A látogatások

során különösen impozáns volt az a fogadtatás, amellyel a katonakórház parancsnoksága fogadta, ahol a parancsnok kérésére beszédet is intézett Püspök ur a katonákhoz.

Este 9 óraker az egyházközség egy műsoros estélyt rendezett, amelyen Püspök ur családjával résztvett.

A Püspök ur visszautazása másnap, 16-án reggel 9 óraker történt.

Ez alkalmat is megragadja egyházközségünk arra, hogy köszönetét fejezze ki főt. Püspök urnak, nejének és leányának (dr. Hintzné) megjelenésükért, mellyel nekünk a legnagyobb örömet szerezték és ünnepegeink értékét növelték. Köszönetet mond az egyházközség vezetősége dr. Issekutz Viktor urnak és kedves nejének azokért a kedvességükért, mellyel magas vendégeinket lakásukba fogadták. Végül köszönetet mond mindazoknak, akik az ünnepség megrendezéséhez, anyagi és erkölcsi sikeréhez hozzájárultak.

.....

Az anyáflan árva.

Itt vagyok jó anyám,
Itt vagyok sírodnál.
Oh! mint szeretném, ha
Bár csak egy szót szólnál.
Kínzó szenvedésben
Szavad mindig hatott;
Fájó szívem attól
Uj erőre kapott.

Te voltál reményem,
Semmitől sem féltem;
Álltad az ostromot
Megszenvedtél értem.
Vészben és viharban
Kezeddel fedeztél
Amikor elbuktam,
Magadhoz emeltél.

Most, életem pusztá,
Szomorú a sorsom.
Nincs a ki fölvegye
Ezer féle gondom.
Megvet, lenéz, eldob
Magától mindenki.
A szegény árvával
Már nem gondol senki.

Ide jövök, ide,
Amikor csak lehet,
A temetőkertben
Itt a sírod mellett,
Megenyhül bánatom,
Fájdalmat nem érzek.
S megkönnyebbült szívvel
Hiszek és remélek.

Lőrinczi Miklós.

.....

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 500—1930. U. P. A gagyí (Udvarhelymegye, județul Odorheiu) lelkészi állás elhalálozás következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A pályázatokat szabályszerűen folszerelve július hó 20-ik napjáig Katona Ferenc köri espereshez Firtănuș (Firtosmartonos) județul Odorheiu küldendők be. A gagyí lelkészi állás jövedelme: 50 kalangya (25 kévés) buza, 50 kalangya (25 kévés) zab, 54 litervéka szemes kukorica, 18 szekér tűzifa, 16 kézinapszám a hivektől és három kat. hold 1537 □-öl egyházi birtok használata. Kongrua. Lakás 4 szobával, konyha és kamrával, tágas pincével és verandával. Nyári konyha, istálló, dísznóól s kukoricakas. Kut az udvaron. Kis zöldségeskert. Kolozsvárt, 1930 május 30. *Dr. Boros György* unitárius püspök.

Székely unitárius vallásu tanítók kifüntefése.

Az „*Udvarhelymegyei Tanítóegyesület*“ f. évi április hó 26-án tartott gyűlésében három tanító nyert miniszteri kítüntetést „Rás-plata muncilor“, minek jelvényeit Latoş, kerületi felügyelő ünnepé-lyes keretek között nyújtotta át a kítüntetett tanítóknak.

A kítüntetésben részesült tanítók közül kettő: *Nagy Ferenc* énlaki és *Györffy István* homoródszentmártoni — székelyudvarhelyi volt áll. ig. tanítók — unitárius vallásuak. Mindketten több, mint négy és fél évtizeden át állottak a népművelés és a vallásos nevelés szolgálatában. Mindketten unitárius énekvezérek is voltak.

Nagy Ferenc énlaki ig.-tanító az egyházi énektanítás körül hervadhatatlan érdemeket szerzett. Működése alatt mindvégig ifju-sági együletet, dalárdát és zenekart vezetett. Faiskolája az egész vi-déken mintaserü volt s többször jutalmaztatott a „Berde“ díjjal. Községében éltető lelke volt minden népjóléti, népművelési intéz-ménynek. Hivatalát annyira meg tudta kedveltetni tanítványaival, hogy azok közül igen sokan tanítók lettek, kiket a nyári szüni-dő-kön ő maga is előkészített erre a nehéz, de magasztos pályára. Ta-nítványainak olyan tökéletes kiképzést adott, hogy azok a közép-iskolákban mindenütt első helyen állottak. A nála végzett elemi tanulók a katonaságnál is majdnem mind altisztii rangra emelkedtek; a csendőrségnél, pénzügyőrségnél pedig vezető állást vívtak ki ma-guknak. Mintaképe volt az egyszerű, de mindig tanuló, széles lát-körű, falusi tanítónak, kinek nem a divatos, tarka öltöny, hanem a belső tartalom az igazi disze. Elve volt, hogy a néphez nem le-ereszkedni, hanem a népet kell fölemelni magasabb szellemi fokokra. Nevelési rendszerében kevesebb elmélet, több gyakorlat volt. Értett minden falusi, gyakorlati munkához az orsócsinálástól a kerékfala-zásig. Nyáron a kaszanyelén és az ekeszarván üdült, mert — mint gazda is — minta volt népe előtt. Sokirányu tehetségét meggyőző erővel tudta átplántálni tanítványaiába. Működési ideje alatt faluja népe minden jóban első helyen állott. S ha neki is lett volna része korunk átkában: a hálátlanságban, ez csak halvány árnyék lenne, mit megtör az ő kimagasló, erkölcsi fénye...

Györffy István homoródszentmárton-székelyudvarhelyi volt ig.-tanító, mint tanügyi szervező és vezető erő tünt ki, de mint ének-vezér is elismerésre méltóan működött. Ő is sok irányu, népjóléti munkát végzett. Éles észtehetsége s bölcs előrelátása kiemelte társai közül s mindig vezérszerepre juttatta. A tanítói egyesületek szerve-zésében és vezetésében éppoly kiválóan működött, mint iskolájában és a társadalomban.

Az elismerés fényugára olyan pályára világított rá, melyen sok anyagi nehézséggel, elítéllettel s néha még hálátlansággal is küzdeni kell az idegölő munka mellett, de az elismerés fénye felej-tesse és tüntesse fel az árnyékokat.

Tanítvány.

Anyám.

Van nekem egy drága kincsem, . Ő a hit, remény -s bizalom,
 Hasonló több ahhoz nincsen. A viharban az oltalom.
 Világít a sötétségben. Egy imádság minden szava,
 Bátorít a szenvedésben. Erő és élet van abba.

Ügyelek rá, nagyon félttem, Mikor kezem összefogom,
 Szóval, tettel meg nem sértem. S gyermekszívvel imádkozom;
 Nincs nagyobb szomorúságom; Az imádkozó szívemből,
 Mint amikor sírni látom. Egy tohász száll az égbe föl:

Nem félek, türok, szenvedek, Áldja meg őt a jó Isten,
 Ő érte mindent megteszek; Életére áldást hintsen!
 Csak ne legyen haragos rám, Legyen boldog édes anyám,
 Soha az én édes anyám. Aki mindig úgy vigyáz rám!

Lőr. n. czi Miklós.

Mig odafenn öröm van.

Lent, a föld mélyében szól a csákány bús zenéje,
 Taktusban nap-nap után újra felzokog ugyanaz a dal...
 Verejtékező dalnoka az életnek, a bánya szegénye
 Megtörli forró homlokát és újra szembe száll a végzet-haraggal.

Igy folyik életek létküzdő folyama lámpafényben, a mélyben,
 Ahova az öröm hahotás lármával be nem kopogtat:
 Ahova a nap mosolygó, játszó gyermekét sohasem küldi le,
 Ahol százezer szeszély mindég más és új áldozatra kutat.

Mit tudják sokan, hogy mi van ott a mélyben, mi történik ott,
 Mig az erőkkal dacoló kőtömbök napfényre jönnek és új titkokra várnak.
 Mit tudják, hogy fáradt ősz munkás hányszor fuldoklott,
 Mig odafenn öröm van, flört és ezereken adják magukat a mámort
 [sodró árnak.

Genova 1930.

lfj. Gspann Károly.

.....

A kolozsvári unitárius kollégium hagyományos évváró tornaünnepélye ez évben az előbbinél is szebb sikerrel és néhány igen figyelemreméltó eredménnyel zajlott le, ami elsősorban az intézet testnevelésén fáradozhatatlanul dolgozó László Gyula tanár érdeme. Néhány jobb eredménye a következő: Magasugrás: 1. Kovács Béla VII. 1'57 m., 2. Ferenczy József VII. 1'52 m. Távolugrás: 1. Ferenczy József VII. 5'50 m., 2. Kovács Béla VII. 5'29 m. Súlydobás: 1. Almási Gyula VII. 10'45 m., 2. Ferenczy József VII. 9'73 m., 3. Erdős M. V. 9'45 m. Nyújtó, korlát, ló (főverseny): 1. Kovács Béla VII., 2. Ferenczy József VII., 3. Ármánkó Gyula VI. A vivőverseny is jól sikerült. A kardvívásban 1. Ferenczy J. VII., 2. Ármánkó Gyula VI.

A kolozsvári nagytemplom új orgonája.

Régi vágya teljesedett be végre kolozsvári unitárius egyházközségünk híveinek, midőn június hó 1-én felbűgött a gyönyörű nagytemplomban az új orgona, amely hivatva van az 1806. évben készült régi orgona után a maga tökéletes alkotásával, változataiban rejülő szép harmóniával emelni a hívek seregének lelkét Isten felé s így építeni Isten országát már itt e földön.

Az orgona fontosságát a lelki épülés céljából már a régiek is érezték és fontosnak tartották, hiszen már az ókorban ott találjuk ennek csiráját a kínaiak „Cseng“-jén, ahol egy fába, — mint közös kis szélládába — beállított különböző nagyságu bambusznádsípoknak megszólaltatásával az orgona alap gondolatát láthatjuk.

Az első orgona Kr. e. a III. században épült az ugynevezett Hydraulos, Alexandria-i Ktesibiosz víziorgonája, amelynek sípjait általában szóltatták meg, hogy a szélládában levő levegőt víz beszívattatása által sűrítették s a billentyű lenyomásával szabaddá tett sípba bebocsájtottak levegőt. A IX—X. században már kezdik megtalálni a szekrényes orgonát, amelynek rézből készült és most már principálalaku sípjait billentyű helyett a sípok alatt elhelyezett vízszintes kis pálcikák lenyomása által szóltatják meg; azonban ez még alig tartalmaz 8—12 hangot. A X. század végén már kezdik készíteni a nagyobb szabású orgonákat, sőt már két manuális orgona létezéséről is van tudomásunk, habár csak 20—20 billentyű volt mindkettőnél. A XVI. század elején találják fel a pedált és így most már rohamos fejlődésnek indul az orgona tökéletesítése, melynek fő rugója a temperálás és a szekrényes fuvó feltalálása.

A XIX. század elejéig az u. n. mechanikus orgonát találjuk mindenfelé, melynek szerkezete — jóllehet tartósság szempontjából talán utolérhetetlen — nagyon nehézkes billentyű szerkezettel és csuszka változataival művészeti szempontból sok kívánni valót hagyott fenn, míg végre feltalálják a pneumatikus szerkezetet, ahol már többé nem emelőszerelecek hozzák mozgásba a billentyűvel összekapcsolt szelepeket, hanem a légnyomás segítségével vékony fémcsövekben vezetett sűrített levegő emeli meg a kis membrákat, melyek aztán szabad teret engednek a szélládából a levegőnek a sípokba leendő bejuthatásra.

Később pedig a villamosság elterjedésével tért hódít a villamos szerkezetre beállított orgona is, melyet azonban csak ott használnak, ahol a játszó asztal nagy távolságban van az orgonatesttől, vagy az orgona testek a templom különböző részeiben vannak elhelyezve. (Pl. a marosvásárhelyi kulturpalota, a pesti zeneművészeti főiskola orgonái, melyeknek játszóasztala az emelvénynek bármely részére hordozható).

Azonban az orgona fejlődésében fontos szerepet foglal el a változatok jellegezése is. A régi orgonákban kétféle jellegű sípokat találunk: fa- és fémfuvókat, melyek kisebb vagy nagyobb és nyi-

tott vagy dugott sipok voltak, de mindannyian csak fuvola jellegű képviseltek. Ma már odafejlődött az orgonaépítészet, hogy a sipok készítésében fontos szerepet adtak a különféle hangszerek színeinek jellegzésére. Az ajak és nyelvcsipok ma egyesítik magukban az összes hangszerek hangszíneit és ezáltal azt mondhatjuk, hogy az orgona a hangszerek koronája.

Kolozsvári nagytemplomunk orgonája is a pneumatica alapján van egybeállítva. Ha bárki belépik a templomba s fölnezz az orgonára, ott látja a régi orgonatestet úgy, amint őseink 1806. évben azt, — mint a legelső unitárius orgonát — beállították, csak legfeljebb azt a különbséget veszi észre, hogy a játszóasztal felett 2 méter magasságban egy sor sip köti össze a két régi orgonatestet. A régi testben van elhelyezve az I. manuál siprendszere és pedig: Principal 8', Bourdon 8', Gamba 8', Dolce 8', Octava 4', Csőfuvola 4', Mixtura 4 soros és Clarinett 8' (nyelvcsip); végül pedig a fal mellett az orgonatest aljában felállítva a pedálnak a Violonbass 16'-os változata, melynek leghosszabb sipja 572 cm. A játszóasztal feletti üres térben nyert elhelyezést a II. manuál 9 változata: Hegedű principal 8', Quintatona 16', Flota amabile 8', Aeolin 8', Voxcelestis 8', Flota dolce 4', Silvestrina 2', Harmonia aeterea 3 soros és a Voxhumana 4' (nyelvcsip). Ezen II. manual egy teljesen zárt szekrényben van s a homlokzaton elhelyezett némasipok mögött egy lábregiszterrel nyitható ajtócskák nyitásával vagy becsukásával a crescendo-decrescendo előidézése által nagyban emeli a templomi áhítatot. S végül pedig a karzat hátsó részében 2 szekrényben van megosztva a pedál másik 2 változata, a Subbass 16' és Cello 8'.

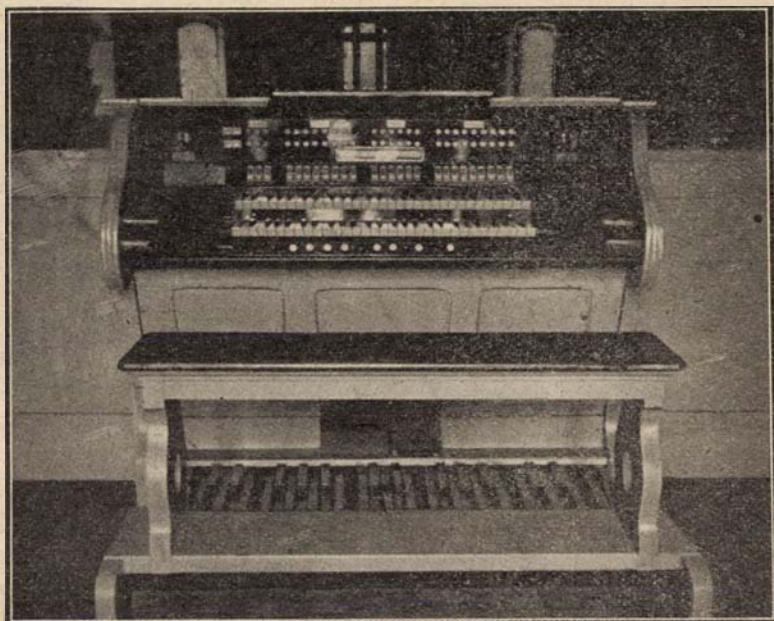
Játszóasztalon — mely a régi két orgonatest között foglal helyet — a II. manuál billentyűzete felett vannak elhelyezve a változatok és pedig a 3 pedál, 8 I. manuál, 6 kopula és a II. manuál 9 változata, melyek fölött 2 sorban huzódnak meg szerényen a 2 sor szabadkombináció kis fehér csontgombjai. Lennt, a pedálbillentyűzet felett, a középen van elhelyezve a henger crescendo, amelyben az orgona összes változatai a láb segítségével nyithatók és csukhatók s mellette áll az u. n. papucs a redónyszekrény nyitása és csukása céljából. Az I. manuál billentyűzete alatt láthatók a tömegváltozatok: piano, mezzoforte, forte, fortissimo, kiváltó 1—2 sor szabadkombináció, nyelvcsip-kapcsoló és az automaticus pedálkiváltó kis fehér gombjai.

A fuvó a baloldali karzaton nyert elhelyezést, melyhez a levegőt egy $1\frac{1}{2}$ lóerős villanymotor szolgáltatja. Azonban tekintettel arra, hogy a fuvó az orgonatesttől elég nagy távolságban fekszik, a levegő szabályozása céljából úgy a két régi orgonatestben, mint a II. manuál szekrényében 1—1 kis regulator fuvó van elhelyezve.

Az egész orgonatestben összesen 1574 sip foglal helyet, melyek közül a legkisebb 15 cm. és a legnagyobb 572 cm. Tekintetbe véve azt, hogy a régi orgonából csak a fásipok s a fémsipok közül csak az 1901. évben történt javítás alkalmával betett akkor új Salicionál

és Gamba kerültek be — de teljes átdolgozással — új orgonánkba, ezért joggal mondhatjuk azt, hogy végre elkészült nagy templomunk új orgonája, melynek építője, Szeidl Ferenc nagyváradai orgonaépítő, újabb jó hírnevet és becsületet szerzett önmagának s a munkája méltán sorakozik eddigi alkotásai mellé, hogy azok állítsák ki mesterükről azt az elismerő oklevelet, amely joggal megilleti a szakszerű, lelkiismeretes és önzetlen alkotót.

Az orgona ünnepélyes felszentelése június hó 1-én a délelőtti istentisztelet alkalmával történt meg, mikor nagytemplomunk megtelt zsufofóság az ünneplő hivek seregével. Imát Szent-Iványi Sándor lel-

A kolozsvári új orgona játszóasztala.

kész mondott, míg a felszentelő beszédet dr. Boros György püspök ur tartotta. Az orgonaépítés történetét Ürmösi Károly esperes-lelkész ismertette. Az istentisztelet alkalmával a Dávid Ferenc Vegyeskar zenekar kísérettel énekelte Haydn „Teremtés” oratoriumának egy részletét, ahol az orgona fuvós színezetű változatai helyettesítették az oratorium zenekari partitúrájában levő fuvós hangszerek szerepét.

Az orgona szakszerű átvétele június hó 5-én történt meg, amikor az egyházközség vezetősége jelenlétében az elnökség által felkért Zsizsman Rezső európai hírű orgonaművész szakszerűen felülvizsgálva az orgonát, teljes megalégedésének adott kifejezést a lelki-

ismeretes és pontos munkáért s nyugodt lélekkel ajánlotta annak átvételét, egyben pedig azon ígéretének is kifejezést adott, hogy az orgona-alap javára a legszivesebben ad egy orgona-koncertet. Erre legalkalmasabb időpontnak látja egyházközségünk vezetősége a Főtanács legközelebbi gyűlését, amikor is a Tana Ferenc hitrokunk buggó adományából templomunkba bevezetett villanyvilágítás mellett a Főtanács vidéki tagjai is részesei lehetnek egy magasztos orgona-koncert meghallgatásának és élvezésének.

Hozzászólás.

M . . . vári szórványunk fiveihez !

Levelük mélyen megdöbbsentett, de azt, épen az annyira kívánatos felekezeti béke megóvása végett, nem közöljük le. Biztosítjuk híveinket, hogy ma már egy egyház sem nevez minket „eretnekeknek“, s még kevésbbé izgat ellenünk a szószékből, mert ezt az országos törvények is szigoruan büntetnék. Hogy épen M . . . váron ez megtörtént — igen sajnálatos jelenség, de csak pillanatnyi meg-gondolatlanság eredménye lehet. Ez esetre felhívtuk főhatóságunk figyelmét, mely meg fogja tenni a szükséges lépéseket — egyelőre nem törvényes, hanem csak barátságos ufon — az illető lelkész felettes hatóságánál. Bizunk benne, hogy e sajnálatos esemény nem fog többé megisméltódni. Amennyiben azonban mégis megtörténne, kérjük újabbí szíves értesítésüket, mert — mint fennebb is irtuk — az országos törvények szigoruan büntetik az ilyen kilengéseket bármelyik felekezet részéről.

Szerk.

Haladás vagy visszafejlődés ?

A marosvásárhelyi unitárius egyház kebli-tanácsa szavazattöbbséggel elhatározta, hogy most épülő új imaháza falára megfesteti Dávid Ferenc első püspökünk arcképét.

A kisebbségben maradt ellenvéleménnyel szemben a többség legfőbb argumentuma az, hogy az ujkor modern haladó szelleme nem botránkozik meg, sőt gyönyörrel szemléli a festőművészet remekeit az Istenházában is.

A kisebbség álláspontja viszont az, hogy ez visszafejlődés a katolicizmus szellemébe, mert bár osztatlan hódolattal övezük martirhalált halt első püspökünk emlékét, de a templom mégis csak egyedül *Isten háza*. És ha évszázados küzdelmek eredménye, hogy a protestantizmus szelleme nem túrt meg a templomokban még egy Krisztus képet sem: hogyan lehetséges, hogy épen az unitárius egyház nyissa meg templomainak kapuit a képeknek? Mert hiszen csak az első lépés nehéz. Azután jöhetnek sorba martirkoszorus őseink, jöhet a Krisztus és az apostolok képe stb.

Bármiként hódoljunk is a festőművészetnek, ez mégis csak visszafejlődés.

De mit szólna hozzá unitárius köznépünk? Bizonyára megbotránkozna, pedig „*Jaj a botránkozónak, de hétszerte jajabb a botránkoztatónak!*“ Ez egy oly mélyenjáró, fontos elvi kérdés, hogy e fölötti döntés joga csak a zsinati főtanácsot illeti meg.

A marosvásárhelyi unitárius egyház keblí tanácsának e tárgyban jóváhagyásra felterjesztett jegyzőkönyvére kíváncsian várjuk az E. K. Tanács döntését.

Marosvásárhely, 1930. május 24.

Szabó Lajos,
egyházi tanácsos.

Ezt az igen érdekés és több szempontból igen időszerű kérdést olvasóink elé tárjuk megvitatásra. Magunk részéről nem kívánunk elébe vágni ennek az igen érdekesnek ígérkező eszmecserének s ezért csak annyit jegyzünk meg, hogy — nézetünk szerint — e kérdés felvetése és megvitatása nem sértheti sem az említett római katolikus egyházat, sem a mi saját egyházunkat. Tehát sem a felekezeti béke, sem saját egyházunk tekintélye nem fog szenvedni azáltal, ha ezt a kérdést végre őszintén és tárgyilagosan megvitatjuk. Várjuk tehát a hozzászólásokat úgy képzett és hivatásos, mint e kérdésben csak laikus, de önálló meggyőződésüket kifejezni bíró olvasóinktól.

(Szerk.)

.....

Szórványaink.

Vádirat.

Lehetetlen meghatódottság és minden észrevétel nélkül elmenünk a Temesváron öngyilkossá lett „Sárdi Borbála nagykadácsi illetőségű cselédleány“ esete mellett. A nagy város rohamának és szédületének áldozata. Azt szegényke ösztönszerűen megtanulta, hogy van reinénytelen szerelem. De azt nem tudta, hogy Istenben bizó hittel ebből is van más kiút, mint az élet eldobása. Nem tudta, mert a vallásos ismeretben még addig sem jutott el, hogy megtanulja és vallja, hogy ő unitárius. Tizennégyéves korában elkerül falujából Temesvárra, a kicsiny házból a világ forgatagába. Itt nem hallotta az unitárius szót, elnevezést emlegetni. De még nagyobb baj, hogy otthon a kis székely falu iskolájában, templomában konfirmálási oktatásában nem vésődött elméjébe, szívébe, hogy ő unitárius. Ha ez meglett volna, talán elkerülheti e szerencsétlenséget. Temesváron van egy melegszívű, apostoli lelkű jó unitárius emberünk, ki a Sárdi Borbála esetéről is résztvevő szívvvel megemlékezett, ki levelezésben áll Balázs András esperessel s egyházi főhatóságunkkal. Összegyűjti az ott lakó cselédleányokat, oktatja őket vallásunk szellemében. Ha a kis Sárdi Borbála be lett volna jelentve — a sokat és sokszor kért módon — egyházi főhatóságunkhoz s innen Nagy Elemér hitrokon testvérünk értesítve lett volna, akkor bevonhatja idejében

Sárdi Borbálát az unitáriusok kicsiny vallásos körébe, akkor tudhat-
tak volna róla a többi ott szolgáló unitárius leányok is . . . akkor
ő is megérezhette volna a hit biztató erejét . . .

Ez az eset, ez a szívünket érintő vádirat szolgáljon tanulságul
lelkészeinknek és a szülőknek arra, hogy városokban szolgáló leá-
nyaik, vagy más hozzátartozóik pontos címét közöljék egyházi veze-
tőségünkkel, mert mi minden városban, — ahol lelkészünk nincs is,
— igyekezünk egy-egy tuzgó hitrokon atyánkfíát az apostoli gon-
dozási szerepre felkérni.

Hála és köszönet Nagy Elemér hitrokonunknak, hogy ezzel a
„Tetemre hívás“-sal felhívta a figyelmet ujólag erre a mi régóta
sajgó sebünkre, hogy unitáriusságunkért és pedig öntudatos unitárius-
ságunkért a falu határán túl terjedő sok-sok teendőink vannak, me-
lyeket csak egymás segítségével, támogatásával tudunk eredménye-
sen elvégezni.

ösi.

Szórvány családi házi áhitat.

(Ezeket a rövid családi istentisztelet-formákat azon szórvány-
beli hiveink számára közöljük, kiknek ritkán van részük unitárius
istentiszteletben, de akik a családban vagy együtt lakó több család
együtt egy ilyen házi áhitatot a családfő (apa vagy anya) vezetése
alatt elvégezhetnek.)

Előének: Teremtő nagy Isten . . .

Derekas ének: Mint a szép hives patakra . . . 1—2. versszaka.

Imádság.

Mindenható Isten, szerető édes Atyánk! Szívünk csendes áhi-
tatával keressük Téged ez összegyülekezésünkben. Ugy vágyunk
hozzád, mint szomju szarvas a hús forrásokhoz. Boldogok vagyunk,
hogy a Te nevedben és a te imádásodra összegyülhettünk e csalá-
ci hajlékban és a Te közelségedben lelki vágyainkat, imádkozó ér-
zéseinket el tudjuk mondani és sok aggodalmainkra és kétségeinkre
enyhületet s megnyugvást találhatunk. Mennyi nyugtalanság is ki-
noz, epezt, hajt minket e sokat zaklatott életben. Sokszor aggódva
tekintjük önmagunk bizonytalan sorsát s kétségeskedünk, vajjon
hová, merre, kihez forduljunk? S te jó Atyánk világosságot, utat
mutatsz minden fiadnak és leányodnak, aki keres és szeret tégedet.
Fényesen ragyog előttünk a mi követéseméltó példányképünk a
názáreti Jézus Krisztus, ez a lelki orvos, ki igéjével, példaadó éle-
tével, benned bizó, Tégedet szerető lelki erejével minden bűnöst
megtérésre, minden beteget gyógyulásra készít azért, hogy a te
áldott országod a megvalósulás felé közeledjék. Légy áldott jó Iste-
nünk, hogy minket is e magasztos szent ügy szolgálatára, hitünk sze-
rinti imádságra, neved tiszteletére összegyűjtöttél. Foglald el lelkün-
ket magadnak. Szent igéd megszentelő ereje járja át bensőnket,
hogy annak vezetése szerint járassunk a Jézus Krisztus nyomod-
kain, kinek tanítása szerint könyörgünk hozzád, hallgass meg. *Amen.*

Miatyánk ki a mennyben vagy ...

Ének:

Buzgóságra hiveinket
Gerjessz fel és taníts minket,
Szent igédben, hogy épüljünk
Igaz hitben, idvezüljünk.

Kedves testvéreim! Ezen családi istentiszteleti alkalommal elolvasom Máté evangéliuma VI-ik részének 5, 6, 7, 8 verseit [A család fő vagy áhítat vezető felolvassa ez evangéliumi verseket s azután elolvassa a rövid magyarázatot].

Jézus a maga korának vallásos szertartásaival nem volt megelégedve főleg azért, mert sok volt azokban a külső formáság, a látszatra építő kegyesség. Különösen a zsidó papi rendnek a farizeusi osztálya volt látszatra dolgozó, képmutató Isten imádásában. Jézus kárhóztatta is a nép előtt a farizeusok ezen eljárását s óva inti hallgatóit és követőit az olyan módon való imádkozástól, ahogyan a farizeusok tettek.

A zsidóknál naponta három ima-óra volt: reggel, délben és délután. Az imaórák kezdetét mindig hangosan jelezték s kit ahol talált az imaóra ideje, ott imádkozott.

A farizeusok ugy intézték dolgaikat, hogy az imaóra az utcán találja őket s akkor az utcák szegletén leborultak s fennhangon imádkoztak. Ezt azért csinálták így, hogy a zsidó nép lássa őket s dicsérje, hogy milyen kegyes-vallásos emberek.

De Jézus észrevette, hogy ez képmutatás s ezért tanítványait, hallgatóit arra intette, hogy ne tegyenek így, mert az imádkozást nem az emberek kell, hogy lássák, hanem a jó Isten. Ezért mikor imádkoznak, vonuljanak vagy a templomba s ott a hivek seregében együtt imádkozzanak csendesen, vagy vonuljanak csendes magányukba szobájukba és ott áhítattal imádkozzanak.

A jó Isten meglátja, észreveszi és meghallgatja a csendes áhítatban, magányban elhangzó imát. Jól látja szükségünket, jól tudja kéréseinket, mielőtt kimondanók vagy kérnök. Nincs szükség tehát hosszadalmas, sok beszédű imádságra sem.

Legszébb, legfenségesebb az a szép és rövid imádság marad mindig, melyet Jézus az Uri-imában tanított s amely imádságainknak záró koronája marad mindig.

Ime tehát e kis evangéliumi részlet megerősít s nyilvánvalóvá teszi a mi egyszerű unitárius hitünk tiszta tanítását, mely szerint mi a mi vallásalapítónk Dávid Ferenc tanítása szerint az Ur Jézus példaadása nyomán rövid, egyszerű, szívből jövő szavakkal közvetlenül a mi mennyei Atyánkhöz imádkozunk. Ez a közvetlen kapcsolat, mely van a mi Atyánk és köztünk az ő gyermekei között, ez teheti boldoggá, megszenteltté életünket, amelyhez ez óra áhítata is vigyen közelebb minket.

Amen.

Isten tegye lelkünkre nézve boldoggá, nyugodttá ez áhítat perceit.

Amen.

Jöjjetek imádkozni!

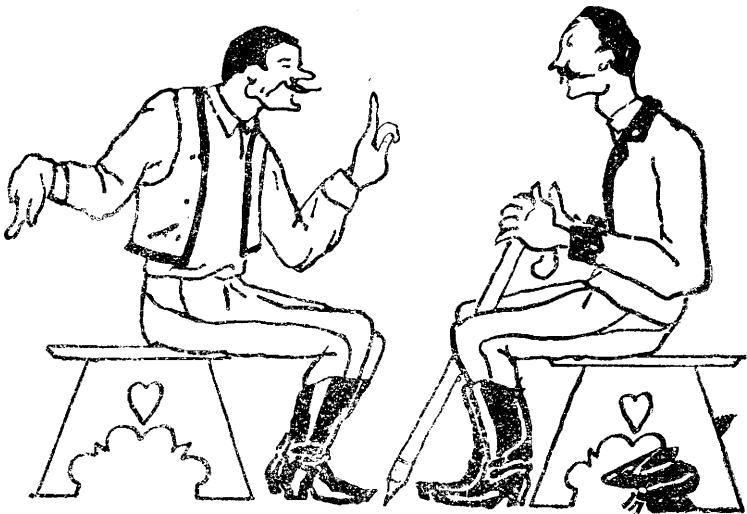
Az indiai unitáriusok, az u. n. Brahma Samaj egyház hivatalos közlönye: The Indian Messenger (Az indiai hírnök). Calcuttában jelenik meg minden vasárnap igen nagy példányszámban. E lapban olvastuk az alábbi sorokat, melyek igen megszívlelésre való gondolatokat tartalmaznak egyik vezető indiai unitárius tollából:

„A Brahma Samaj vallás alapköve az imádság. A Brahma Samaj nem hiszen egy olyan Istenben, aki egyszer, réges-régen, megteremtette ugyan a világot, de azóta nem csinál semmit, csak pihen világának valamelyik elrejtett sarkában — sem pedig egy olyan Istenben, aki kormányozza ugyan ezt a világot, de megmásíthatatlan természeti törvényeknek van alávetve maga is. (E két elképzelése Istennek az u. n. deistáktól, racionalista filozófusoktól ered, akik az unitárizmusra igen nagy hatást gyakoroltak s ezért tartja az író ezeket első helyen megcáfolandóknak. Szerk.) Mi az élő Gondviselésben hiszünk, aki előtt ismertek a mi szükségleteink, aki figyel a szív kiáltásaira és teljesíti a jogos és buzgó imádság kéréseit. Az imádság meghallgatása ép oly tudományos tétel, mint az, hogy ha hidrogént és oxigént a megfelelő mérték szerint összehozunk — víz áll elő. Az imádság meghallgatása tény, amely egyetemes tapasztalásokon alapszik. Igaz és tiszta szívű emberek megerősítést és felemelést nyertek az imádságban minden időkből és bárhol éltek is. Az általános tapasztalás szerint az emberi szív őszinte és buzgó imája, ha nem is mindig, de legtöbbször meghallgatásra, feleletre talál valami misztikus, előttünk érthetetlen módon. Lehet, hogy az imádság filozófiáját ma még nem tudjuk kifejteni, de viszont az emberi élmény oly kétségbevonhatatlan bizonyosságai szólnak mellette, hogy a filozófia és a tudomány meg kell hogy hajoljanak valósága előtt.

Az a tény, hogy imáink kérései nem mindig teljesülnek be, egyáltalában nem csökkenti az ima valóságának értékét. Az ima sikerességének éppen úgy, mint minden természeti jelenségnek, megvannak a feltételei, amelyeket be kell töltenie. Az igazi imádkozás nem a rest ember kibuvója, hogy a saját feladatát elvégezhesse Istennel. Az igazi imádkozás az isteni gondviselés előtt való önmegadás, miután már, mindent megpróbálva, emberi erőnk határára értünk. Az imádkozás nem azokból a szavakból áll, amelyeket elmormol ajkunk, hanem elménknek egész önkítarásából, amellyel a Mindenható elé térdepel. Amikor egy ember gigászi erőfeszítések után mégis összeomolva, magatehetetlen, Istenhez fordul erőért és segítségért — ez az igazi imádság. Ha az ilyen ima kérései sem teljesítetnek, ez azt jelenti, hogy Istennek más, jobb tervei vannak velünk.

Hemchandra Sarkar.

.....
Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

Unitáry János észleletei.

Uj rovatot nyitunk lapunk hasábjain,' amely fentnevezett érdemes és híhű afia, Unitáry János presbiter leveleit fogja hozni, valahányszor ilyen leveleket kapunk, azaz, amikor csak el nem vész valamelyik a postán. Előljáró beszédként azonban legyen szabad elmondanom, hogyan ismerkedtem én meg Unitáry János affiával.

Egy szép, napsugaras, téli délelőtt felmentem a püspöki irodára, hogy a Közlöny számára friss híreket szerezzek. A várószobában, ahol M. Marci bátyánk trónol végeleáthatatlan sok könyv között, szépen megtermett, harisnyás embert látok üldögélni. Ejnye, gondolom magamban, ezt az alkalmat kihasználjuk. Most ugyis mindenki székely akarna lenni, a lapok is mind székely novellákkal, székely versekkel, székely társaságokkal és székely miegyébbel vannak tele, magam is valami főfőszékely volnék a helyi székely szakszervezetben; — hát csak melegedjünk már egyszer össze igazi, hamisítatlan székelyekkel is! Odalépek hát az atyafihoz, de keményen és hányiveti módon, mint ahogy a novellákban olvastam valahol s azt mondom neki:

— Adjék Isten, testvér! Hát honnét zándorodott ide fel?

— Az atyafi megnéz, aztán tisztességtudóan feláll s így felel:

— Jó napot kívánok az urnak. Névem Unitáry János, presbiter, Szentegységfalváról.

Hm! Az biza szent igazság! Nem illik ismeretlenül megszólítani valakit. Igaza volt az atyafinak, én is megmondtam hát a nevemet, amire ő mély meggyőződéssel csak annyit válaszolt: „Tartsa meg az Isten!” S ebben is lefőzött, mert én elfelejtettem az előbb.

az „Isten éltessét“. Hát rosszul kezdődött az ismerkedés, hanem azért nem hagytam magamat s tovább ismerkedtem.

— Aztán mi járatban van, presbíter uram?

— Én bizony a templom ügyibe jöttem a méltóságos püspök urhoz. Templomot akar építeni a filiánk s engedélyt kértünk, hogy gyűjthessünk a javára.

— Hát aztán a dulló adott-e már paksust?

Rámnéz.

— Mit, kérem tisztességgel?

— A dulló adott-e már paksust?

Ismét rámnéz, csavar egyet a fején.

— Már, engedelmet kérek, de nem értem én ezt a beszédet.

Csak furcsa ez a kolozsvári beszéd, az már igaz...

— De hiszen én nem kolozsvári módra beszélek, én székelülül szóltam! Hát nem tud maga székelülül?

— Székelülül? Nem én, kérem. — S ezt igen nagy meggyőződéssel mondta. — Én csak magyarul tudok, elég az nekem. Szép nyelv az, tiszteletes ur! Már amíg élek, nem tanulok más nyelvet, nem én.

— Hát nem a Székelyföldről való?

— Én onnan aztán! De ott mindenki magyarul beszél!

— De hiszen ma azt tartják, hogy más a magyar és más a székel. Még a régi nóta is azt mondja: „Te magyar vagy, én meg székel“. Tudja az a szép nóta, amelyik így kezdődik: Bekecs alatt Nyárád tere. Azt az én nagybátyám írta s az csak tudta, hogy mit ír, egész életében a Székelyföldön kóborolt...

Erre a nyomós argumentumra már nem felelhetett az én székel-magyar ismerősöm, mert behívták a püspök urhoz.

Eltelt egy jó félóra, de én csak vártam türelmesen. Tetszett nekem ez a székel, aki nem akar tudni székelülül. Végre kijött. Vette a botját, tisztességgel elköszönt mindenkítől, azután hozzám jött az ablakhoz.

— Hát a tiszteletes ur nagybátyja írta azt a nótát, hogy „Bekecs alatt Nyárád tere“? Szép nóta, ismerjük mi arra mifelénk, hogyne ismernők. Még azt is szoktuk mondani egyik másik prédikációra, hogy „hosszu, mint a Szentiványi-nótája!“ Hanem azért sokat énekeljük ma is. Bár még egyszer olyan hosszú volna! Hanem mi nem úgy énekeljük, ahogy a tiszteletes ur mondta, hanem így: „Te *jobbágy* vagy, én meg székel...“ Mi már így tudjuk. De akármit mondjon is a nóta, mi csak magyarok vagyunk, tiszteletes ur! Szívvel-lélekkel, amíg csak élünk! Adjon az Isten jó egészséget!

S azzal elment.

Bizony, szégyenben hagyott. De nem bántam. Ez aztán az ember, elvei vannak, meggyőződései s nem fél azokat meg is mondani — akárkinek. Pár hét múlva ismét találkoztunk, akkor már a gyűjtőkönnyvvel jött fel. „Nem szégyen az — mondotta — az Isten

házáért kéregetni!" Ekkor fogamzott meg bennem az a terv, hogy a gyűjtő-utján szerzett tapasztalatairól írjunk valamit az Unitárius Közlönyben. Eleinte vonakodott, de azután megígérte, hogy levélben tudat majd egyről-másról, amit jártában-keltében észlel. Pár hét múlva kaptam is tőle egy levelezőlapot s azon csak annyi állt:

Tiszteletes szerkesztő ur!

Ma épen beszélgettünk a Benkő felső komámmal az én gyűjtő utamról. Ő is azt mondja, hogy írjak valamit becses lapja részére cselekedeteimről. Én hát írok, ha a szerkesztő ur is jónak látja és alkalmasnak találja. Csak még a külső munkát végezem el a tanorokban s azután nekikezdek.

Szentegységfalva.

Tisztelettel

Unitáry János,
presbiter.

Most hát várjuk az Unitáryafia részletes levelét észleleteiről. Jövő számunkban remélhetőleg már közölhetjük is az első levelet. Sz. I. S.

NŐK VILÁGA.

Egy év az Unitárius Vidéki Leányok Kolozsvári Egyesületének életéből.

Ezelőtt egy évvel az Unitárius Közlönyben írtunk arról az akcióról, amit az Unitárius Nők Szövetsége a vidékről szolgálatba ide került leányok érdekében akar indítani, hogy leányainkat egy egyesületbe tömörítse, ahol a szabad vasárnap délutánjukat tisztább, nemesebb szórakozásban tölthessék el s megóvják őket ezáltal a város, az utca kétes értékű multságainak hatásától.

Annak idején a vidéken működő Nőszövetségeinket s papjainkat is felkértük, hogy a megszervezés munkájában segítségünkre legyenek: a községükből szolgálatba jött leányoknak itteni lakás-címét hozzátartozóiktól megtudakolják, nekünk tudomásunkra hozzák s így megkönnyítsék számunkra az összegyűjtés munkáját.

Most nem akarok arra kitérni, csak mellékesen jegyzem meg, hogy Nőszövetségeinktől nem kaptuk meg azt a segítséget, támogatást, amittől pedig a legtöbbet vártunk.

Papjaink közül Bölöni Vilmos, Marosi Márton és Gál Mózes uraknak, akik válaszoltak kérésünkre, ez uton mondunk szívessé-gükért hálás köszönetet.

A beérkezett 25 címmel természetesen nem tudtunk pontos számadást csinálni az összes itt tartózkodó vidéki leányokról. De ezzel a kevés segítséggel is megkezdtük az ügy szervezését. A be-

küldött címek alapján felkerestük leányainkat, elmondtuk tervünket, lelkükre beszéltünk, biztattuk az egyesületbe való belépésre. Meg is ígérték valamennyien, hogy az alakuló összejövetelünkön megjelennek.

Az elmúlt év pünkösöd másodnapján gyűltünk először össze. A huszonöt leány közül eljött — hat. Szent-Iványi Sándor lelkész szép beszédben buzdította őket az összetartásra — mi pedig nem csüggedtünk, bejártuk ismét a várost, felkerestük újra a leányokat... Ujabb buzdítások, újabb ígéretek.

Nem számolok be a megszervezés nehézségeinek minden mozzanatáról. Csak az első év eredményét ismertetem: egy év elteltével 22 tagot számlál egyesületünk s vannak törzstagjaink, akik ez év alatt egyetlen összejövetelről sem hiányoztak.

S milyen kedvesek, tanulságosak voltak ezek a délutánok!... Énekeltünk — mert minden összejövetelünket egyházi énekkel vezettük be —, azután a leányok szavaltak, könyvekből felolvastak, vagy mi olvastunk fel nekik, játszva megismerték a magyar történelem nagy alakjait, íróinkat, költőinket, megtanulták szeretni, becsülni azoknak jelentősebb munkáit, ezen kívül szindarabokat tanultak be, melyeket ez év március 30-án nagy közönség előtt olyan nagy sikerrel mutattak be, hogy mindnyájan, mind ők, mind mi, megjutalmazva éreztük magunkat a fáradtságért. Régi magyar és székely népdalokat tanultak, e mellett társasjáték keretében feladott kérdések által sok hasznos ismeretet szereztek, szinte észrevétlenül, amit kimondott „tanítás“ mellett talán kedvük sem lett volna megtanulni.

Muzeumokba, ünnepélyekre, előadásokra vittük őket az Egyesület költségén; mindenütt ott voltak, ahol valami hasznosat, szépet tanulhattak. Akinek kedve volt, azt megtanítottuk a rece-munkára, karácsonykor pedig, a Nőszövetség által rendezett ünnepély alkalmával, mindnyájan ajándékot kaptak, többnyire kézimunka-anyagot, amellyel aztán az összejöveteleken gyakorolhatták a különböző varrásokat.

Lelkészeink közül Ürmössy József és Szent-Iványi Sándor tartottak időnként bibliamagyarázatot, Főtisztelendő Püspök urunk pedig több ízben tett látogatása alkalmával mindig talált egy pár keresetlen, szívhez szóló, buzdító szót számukra.

Egyesületünk jó hírvének bizonyítékául kell tekintenünk azt a látogatást is, amellyel egyszer a más vallásu, de minden magyar ügy iránt melegen érző nagyasszonyunk, Báró Huszár Pálné tisztelte meg Egyesületünket s nagyon szép, elismerő szavak kíséretében adott kifejezést a körünkben látottak és tapasztaltak felett.

Ez az első év munkájának rövid összefoglalása. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy leányainkban sok tisztességtudás, jóra való hajlandóság s értelem van.

Mikor az elismerést megadjuk azoknak, akik erre érdemesek voltak, nem hallgathatjuk el azt a kedvezőtlen, sőt egyenesen szomorú tünetet sem, amit szervező munkánk közben elég gyakran saj-

nálattal tapasztaltunk. Azt t. i., hogy a mi falusi leányaink között milyen sok a vallástalan, közönyös lélek.

Nagy számmal voltak azok, akik semmi rábeszélésre sem akartak vallásos mozgalmainkba belekapcsolódni. Nem hatott rájuk sem az egyház iránti ragaszkodásra való rábeszélés, sem a vallásos lelki élet szükségességének hangoztatása, nem tudtunk annyira hatni rájuk, hogy a templomba járjanak. Nem egyszer azt a választ kaptuk: nem is tudják, hogy hol van a templom.

S ezt olyanok mondták, akik már évek óta itt tartózkodnak, tudják, hol van a színház, a mozi, a sétatér, a kaszárnya, de nem tudják, hol van az Isten háza.

Ez a megdöbbenő közöny, a vallástalan lelki élet eredménye aztán az a sok tragédia, aminek az ujságokban már szinte állandó rovata van: megtévelyedett cselédlányok testi-lelki összeomlása, halálba való menekülése.

Nem akarok senkit vádolni, de a tényt nem tagadhatom el: itt valami hiba történt a nevelésben. A teljes közönyért, mely éppen a vallással, azzal a hatalommal szemben nyilvánul meg, mely erőssége, támasza az élet küzdelmei között egyedül álló embernek — az ezzel szemben megnyilvánuló közönyért a felnőtteket tartom felelősnek. Azon a véleményen vagyok: valami mulasztás történt vagy a szülők részéről, akik nem szoktatták gyermeküket már a légkisebb korban arra, hogy az imádkozásban komoly, szent kötelességet lássanak; mulasztás történt talán a nevelők részéről, vagy a tanterv körül, mely nem fektetett több súlyt a vallásos érzés fejlesztésére.

Nem tudom, nem kutatom, hogy ki a hibás, de a baj meg van. És hogy milyen nagy a baj, azt mutatja az erkölcsi érzés leromlása, mely ma már kortünet s a vele járó lelki nyomoruság, amely rendes következménye a nemesebb, tisztultabb lelki élet hiányának.

De ahol baj van, ott van szükség a segítségre. Nem tudom, benne van-e vidéki Nőszövetségeink munkaprogrammjában, de ha nincs benne, magukévá kell tenniök fiatal falusi leányaink lelki gondozásának ügyét.

Az ifjak számára alakított ifjúsági egyleteink mintájára meg kellene alakítani a Leányegyletet, melynek tagja legyen minden konfirmált leány. Ezeket vasárnaponként — esetleg templomozás után — össze lehetne gyűjteni egy arra alkalmas helyiségben, velük a prédikációról beszélgetni, kikérdezni, magyarázni s ezáltal rászoktatni őket, hogy a szent beszédet figyelemmel kísérik. Főleg nagy súlyt kellene fektetni a vallásos és erkölcsös érzés fejlesztésére, arra, hogy egyházukhoz ragaszkodjanak és hogy bármerre menjenek, keressék fel az unitárius köröket, ahol őket társként, testvérként fogadnák, dolgaikban segítenék. Egyszóval arra kellene őket nevelni, hogy bárhol legyenek, egyházukban lássák támaszukat, igaz barátjukat.

Lehet, hogy e cél elérése nehéz munkát követel, de annak végrehajtása nem lehetetlen. Számtalan példát láttunk arra, hogy rendszerrel, kitartással, a jó ügybe vetett hittel a legnehezebb problémát is meg lehet oldani s a lelkiismeretes munkát siker koronázza.

Ezt a hiánypótló tevékenykedést várjuk s kérjük Nőszövetségeinktől s az ők megalapozó munkájuk nyomán haladva, reméljük, hogy még eredményesebben folytathatjuk a már megkezdett munkánkat: fiatal nemzedékünk számára vallásos nevelésen alapuló nemesebb, tartalmasabb életforma kiépítését.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi működéséről.

Kolozs-Dobokai kör.

(Folytatás)

1. A **kolozsi D. F. E. és Nőszövetsége** vallásos estélyt tartott 9 alkalommal, soha nem tapasztalt nagy érdeklődés mellett. Az összejöveteleket énekkel kezdték, a lelkész imádkozott s az egyháztörténelemből tartott előadásokat. Műsoron voltak még: másirányú felolvasások, szavaltok s hegedűjáték. Felnőttek, kicsinyek együtt működtek. Szavaltak a 3 és 5 éves kis Útő-gyermekektől kezdve az öreg Székely Mihály nagyapáig sorban. Tartottak karácsonyfa-ünnepet s az iskolás gyermekeknek 420 leu értékben ajándékoztak. Ugyancsak karácsonykor a D. F. E. javára, illetve a „Hősök emléke alap“-jára Útő Kálmán kántortanító rendezésében műkedvelők (felekezeti különbség nélkül) előadták a „Falu rcsszá“-t. A gyönyörű erkölcsi siker mellé járult a szép anyagi eredmény 7000 leuban. A Nőszövetség tagjai minden vasárnap virággal díszítették az urasztalát. Jelentés szerint a nők munkájának tulajdonítható, hogy a hivek adománya „Aranykönyv“ bejegyzés szerint 28.303 leu 25 bani s továbbá, hogy az Útő Kálmán kezdeményezésére a világháboruban elesett hősöknek a templomba helyezendő emléktáblára kb. 4000 leus alapot gyűjtött. Jelentés megemlékezik az egylet volt elnöknőjének, Kiss Sándornénak az egyházközségnek adott ajándékáról, egy urasztali terítőről 6000 leu értékben. Elnök Útő Kálmáné.

Küküllő kör.

1. A **dicsőszentmártoni** unitárius Nőszövetségének munkája különösen a szegényügy, vallásos ünnepélyek s jótékonycélu előadások rendezésében nyilvánult meg.

Szegény unitárius nőknek ruhasegélyt adtak, szegény iskolás gyermekeket 4700 leu értékű ruha- és pénzsegélyben részesítettek. Az iskolás gyermekek számára karácsonyfa-ünnepélyt rendeztek: íróeszköz, cukorka és sütemény ajándékozással.

A városi „Magyar párt“ tagozata által, a csikszenttamási tüzkárosultak segélyezésére rendezett gyűjtésben is tevékeny részt vett a Nőszövetsége.

Az iskola és templom javítására rendezett mulatságok és előadások erkölcsi és anyagi sikerében is nagy része van a szövetségnek.

A leányövendékekkel dalárdát szervezett.

Szintén a Nőszövetség érdeme az is, hogy ott 144 magyar nő közül 29 kb. 20°/_o unitárius vallásut vettek fel a választójogosultak közé.

Tagsági díjat nem vesznek, anyagi szükségleteiket az egyházközség keretében fedezik.

Elnök Gvidóné Molnár Katalin, titkár-jegyző Bényi Ida.

Később érkezett jelentések.

Kereszturi kör.

Az ujszékhegyi unitárius nők D. F. együletének alakuló gyűlése 1928 nov. 18-án volt Pap Lázárné és dr. Elekes Dénesné urasszonyok részvételével. Elnök Murvai Sámuelné, alelnökök Bakó Lázárné, Gyarmathy Lajosné, ügyv. alelnök Kisgyörgy Sándorné, ellenőrök Fazakas Péterné, Lőrinczi Mózesné, jegyző Dimény Erzsike, titkár Bartha Ilonka, pénztárosok P. Buzogány Sándorné, P. Buzogány Dénesné és 24 választmányi tag, 91 rendes tag.

Az egylet tartott 1928 nov.-tól 1929 nov.-ig 1 alakuló, 13 rendes, 3 választmányi gyűlést. Rendezett 1 teastélyt, 1 műsoros estélyt, 1 báljal összekötött színielőadást.

A rendes gyűlések egyházi énekkel, imával, bibliai magyarázattal és érdekes, hosszú műsorral mindig a templomban kezdődtek el. Felolvasott Benczédi Pál holdogfalvi lelkész: „Az unitárius vallás

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.-T.

Cluj Piața Unirii (Mátyás kir.-tér) 7.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, M.-Vásárhely, Nagyváradon és Temesváron.

 Saját tőkési 143 millió lej

Affiliált intézetei: Tordaaranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérvári egyetemes Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. N.-Enyed.

Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Sz.-Keresztúron, Szászrégeni Takarékpénztár és Hitel

Rt. Szászrégenben, Népbank Rt. Bánffy-hunyadon, Szamosújvári Hitelbank

Betéteket elfogad.

Rt. Szamosújváron.

Betéteket elfogad.

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.

Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

és a nők" címen, Bakó Lázárné: „Kertészet és nők“, Bakó Mancsi: „Kertészet hasznáról“ címen. Szólót énekeltek: Bartha Ilonka, Fazakas Juliska, Kisgyörgy Katóka, Bakó Mancsi. Duettet énekeltek: Kisgyörgy Piroska, Murvai Juliska. 31 szavaltat volt 10 alkalommal, különböző, tanulságos cikkeknek felolvasása. Az ifjuság a Nőegylet rendezésében előadta a „Tábornok“ c. szindarabot óriási anyagi és erkölcsi sikerrel.

Az egylet szociális tevékenysége a következő volt: 2 alkalommal, halálesettel kapcsolatban 2 szegény hadiözvegyet először 600 leuval (S. Buzogány Józsefné), másodszor 530 leuval (Matka Zsuzsika) segített. Egy beteg iskolás leányka orvosságát fizette 200 leuval. A kereszturni gimnázium részére adott 1000 leut. A körüli gyermekek taníttatásához hozzájárult 1500 leuval. Az unitárius Leányotthon betegszobája részére 500 leut adott. A Dávid Ferenc-émléktáblára 300 leut ajándékozott, az iskolás gyermekek karácsonyfájára 500 leut. Fikker Sándor segédlelkésznek a fáradozásai jutalmául 1350 leut. Benedek János segédlelkésznek szintén jutalmul 1500 leut. Összesen 7980 leu. Jelenlegi összes vagyona kölcsön adva 8000 leu.

(Folytatjuk.)

Alapítvány. Ürmössy Józsefné édesanyjának: özv. Balaskó Ferencnének elhunyt alkalmából, emlékére 1000, azaz Egezer leu alapítványt tett a vargyasi Nőegyletnek. Az alapítvány kamata szegény gyermek segélyezésére fordítandó. Nemes lélek emlékére, nemes cél szolgálatára tétetett az alapítvány, melyért a vargyasi Nőegylet hálás köszönetét fejezi ki. Vargyas, 1930 május 8. *Kiss Károlyné* nőegyleti elnök.

Egyleti élet és munkásság.

D. F. E.-i közgyűlés Szentmihályon.

A székelykereszturi unitárius egyházkör D. F. fiókegylete 1930 június 19-én tartotta ünnepélyes közgyűlését Székelyszentmihály egyházközségben. A szép Nyikóvölgynek emlékezetes ünnepe volt e nap; szentmihályi unitárius hűveink egyházszeretetének pedig próbaköve. Az egylet vezetősége szereplésre hívta ez alkalomra az egyházközségnek nemrégiben kintüntetett író fiát, Gyallay Pap Domokost, a Kisfaludy Társaság tagját. Megjelenése a hűvekben lelkesedő örömet váltott ki s a néphangulat igazi ünneppé avatta a gyűlést.

Már kilenc órától kezdve sűrűn érkeztek a messzibbről jövő vendégek. Autók és kocsik hozták Keresztur felől, a Pártiumból, Gagyzive és Firtos vidékéről az unitárius belsőembereket és világi hűveket. Tíz órakor megkondultak a messzire néző szentmihályi torony új harangjai. Az egyházközség négy falujából, Kobátfalváról, Szentmihályról s a két Bencédből seregestől jöttek az istenházába

ünnepi öltözetben férfiak, asszonyok, székelyruhás legények és leányok. A gyönyörű nagy templomot megtöltötte a közönség, bár tudtuk, hogy voltak még távolmaradók.

Először istentisztelet volt, gyülekezeti ének: „Oh jöjj az Urnak házába . . .“ és „Áldjad én lelkem az Urat“ Gálfalvi Péter kadácsi énekvezér-tanító kellemes orgonajátéka mellett. Zsigmond József segédlelkész áhítatos imában emelte Istenhez a szíveket. A közönséget Gál Jenő zsákodi énekvezér-tanító erőteljes, mély bariton-szólója szolgáltatta. Alkalmi beszédet Ütő Lajos kereszturi lelkész mondott II. Krónika VI. 1—2. alapján. Logikusan felépített beszéde világosságot terjesztett az Ur magas hajlékában s a jelenlevők érezték a szimbólum igazságát, hogy a künymaradtak homályban járnak. Kár, hogy voltak kívülmaradók, mert a szívekre egyformán omlott a szeretet evangéliumának szava s azok összedobbantak a kiengesztelődés felemelő, boldogító érzésében. Oh jaj azoknak, akik vétkeznek haragjokban! — Azután énekeltük: Megáll az Istennek ígéje.

A templomi ünnepélyt Pap Mózes elnök üdvözlő beszéde nyitotta meg. Visszapillantást tett e népes és tehetős egyházközség nagyszerű multjára; az onnan kikerült vezetőférfiak példás unitárius életére. Tolmácsolta a vidék örömét s büszke elismerését az ünnepélyen megjelent Gyallaynak abból az alkalomból, hogy őt a Kisfaludy Társaság tagjává választotta. Az egyházközség üdvözlését Marosi Márton lelkész mondotta, fogadalmat téve, hogy ez ünnepély által gyújtott fény mellett megújult lélekkel fogja hirdetni Jézus evangéliumát s mindig ott lesz hűveivel, ahol a szeretet s kiengesztelődés szelleme munkál a szívekben. László Balázsné kedves szólóéneke nyújtott újabb változatosságot a műsor keretében. Ezt követőleg Gyallay Pap Domokos tartotta meg szabadelőadását. A komoly templomi hangulatot egyszerű derűssé varázsolta gyermekélményeinek színes előadásával. Szavait elsősorban az ifjúsághoz intézte s a néplélek igazi ismerésével tudta megeleveníteni, életre kelteni az elmúlt idők szereplőit: szülőfaluja belső embereit, a kereszturi kollégiumba menő becézett fiút, annak apját, gondos anyját, a diákélet romantikus vakációit. Megláthattuk bennök a régi egyszerűséget; a „véka tudományt s a köből jó magaviseletet.“ S az ifjúság hálás volt az előadó közvetlen szavaiért. Hosszu sorban vonultak elébe s szeretetük jeléül színes virágcsokrot nyújtottak át falujuk szülőltének. Köszönték, hogy minden héten üzen nekik a Magyar Nép hasábjain s nem titkolták, hogy örömük most még nagyobb, mert élőszóban beszélt hozzájuk. Az ünnepélyt Gálffy Margitka művészi szavalata s a közönség éneke zárta be.

Folytatólagosan megtartottuk a fiókegyleti közgyűlést. Boros Jenő titkár felolvasta évi jelentését; kegyeletes szavakban emlékezett meg az egylet elhunyt munkás pénztárosáról, Kendi István kereszturi énekvezér-tanítóról. A pénztári jelentést szintén titkár terjesztette elő. Azután a gyűlés egyhangu felkiáltással Nagy Lajos főgimn. tanárt választotta új pénztárosnak.

Közgyűlés után az egész közönség átvonult Kobátfalvára a Kókusi kertbe, Mihály János híres királybíró majdnem százéves sirjának megkoszoruzására. A sirnál Péter Lajos főgimnáziumi tanár emlékezett meg ez iskolaépítő nagy unitárius érdemeiről s nagy jellemét követendő példányképül állította a most élő utódok elé. Énekeltek a kobátfalvi iskolás gyermekek András Albertné tanítónő vezetésével

Jó délután gyűlt össze az ünneplők serege közebedre, a kobátfalvi ifjusági otthon helyiségében. Kellemes hangulatban folyt le a közebed; a pohárköszöntők során harisnyás székely atyánkfiai versenyre keltek vezetőikkel ötletességben s szónoklásban. A falu népe, gazdálkodók és kisiparosok lelkes ünneplésben részesítették Gyallayt, a Magyar Nép elhivatott szerkesztőjét.

Hisszük, hogy az ige varázsa elhat azon szentmihályi hiveink lelkéhez is, akik most még az ünneprontó „majális“-on voltak; megláthatják még az alázatos szívűek és békességre igyekezők boldogságát s a felüváltott megaláztatását.

A 30 éves D. F. Ifjusági Egylet.

A Kolozsvári Dávid Ferenc Ifjusági Egylet megalapításának 30 éves évfordulója alkalmából 1930 május 9-én este 8 óraj kezdettel az Unitárius Kollégium tornatermében nagyszámu közönség jelenlétében és kellő sikerrel emlékünnepelet rendezett. A változatos műsor a Teológia Akadémia ifjusági énekkarának nyitány számával kezdődött. Möhring: „Távolban“ c. darabját adta elő a dalárda Utó Lajos karnagy vezetése mellett. A bariton szólót Bede Emil énekelte. Gyallay-Pap Zsigmond elnöki megnyitójában ismertette az egylet megalakulásának történetét, multját és jelenlegi helyzetét. Ezek után szavalt Major Zsuzsika, majd novellát olvasott fel Székely László. Népdalokat énekelt Ürmössy Magda Nagy Ferenc és az ifjusági zenekar kíséretével.

A műsor második részét képezte egy igen érdekes összetételű darabnak a bemutatása. Ennek a jelenetekben gazdag színjátéknak címe: „A nagy próba“, írója: Szent-Iványi Sándor, rendezője (és 2 prolóógus írója): Székely László. Szereplők voltak: Lőrinczy Gergely, Gyallay-Pap Zsigmond, Kovács Domokos, Ferencz József, Ürmössy Gyula, Nagy Béla, Kovács Lajos, Bede Emil és Fülöp Árpád.

Ugyancsak a darab keretén belül imát mondott: Kriza Judit, prolóógust adtak elő: Ferencz József, Szántó Luci, Gyergyay Kornélia és Szabó Lili. Francia négyest táncoltak: Bedő Boriska, Bedő Julia, Király Lenke és Szabó Nusi. Szavaltak: Pap Dodó és Kaáli Nagy Pista. Charisok voltak: Hadházy Éva és Weress Zsófia.

A bezáró beszédet Dr. Boros György püspök ur öméltósága mondotta.

A műsor után tea és ismerkedés is volt s tehetünk-e róla, ha a Nagy Ferenc bandája játszani, az ifjuság pedig táncolni kezdett.

Egyletünk multja és jelene, a lelkes vezetők munkássága, valamint az ünnepély szép sikere buzdítanak, hogy dolgozzunk odaadással és erős kitartással, mert a nemes cél megérdemli, sőt megköveteli ezt.

Fülöp Árpád.

.....

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Jóltevők emlékünnepére Kolozsvárt. Mindvégig emelkedett hangulatu emlékünnepélyt rendezett kolozsvári kollégiumunk áldozócsütörtökön délután 5 órakor a díszteremben. Közéneken után Gálfi Zsigmond igazgató magvas, szép megnyitót tartott, felhíván a figyelmet arra a termékenyítő hatásra, amelyet, ha jóltevőinkről megemlékezünk, mindnyájan jólesően érezhetünk. Utána dr. Gál Kelemen tb. igazgató olvasta fel mind arányaiban, mind tartalmában hatalmas tanulmányát Kovácsy Antalról, mint az intézet szellemi jóltevőinek egyik legkimagaslóbb alakját mutatva be őt az ifjúságnak és a közönségnek. Kovácsy Antal egyénisége s Brassai nevelési elveit részben megvalósítani, részben tovább fejleszteni iparkodó munkássága rányomták bélyegüket unitárius nevelésünkre, melynek 1860-tól 1892-ben bekövetkezett haláláig vezető személyisége volt. Az előadó nem elégedett meg pusztán csak a Kovácsy Antal személyének és munkásságának jellemzésével, hanem széles látókörrrel felölelte az egész XIX. század nevelési mozgalmainak a történetét, melynek olyan részleteire is rávilágított, melyeket ezelőtt még sohasem láttunk leírva vagy ismertetve. Már itt felhívjuk olvasóink figyelmét arra, hogy ugy ez az értekezés, mint az emlékünnepély többi prózában történt előadásai is a Keresztény Magvető legközelebbi számában meg fognak jelenni. Dr. Gál Kelemen felolvasása után Jakab Jenő VI. o. t. szavalta el Péterfi: „Jóltevőink“ c. költeményét, gimnázistáknál szokatlanul fejlett megértéssel és kifejezéssel. Majd a kollégium ifjúsága adott elő két négyszólamu dalárda-számot és egy zenekari számot Kiss Elek zenetanár vezetésével, igen precíz összehangoltsággal és a legfinomabb árnyalatokat is kifejező tökéletességgel. A második dal egyébként Kiss Elek saját szerzeménye volt. Végül dr. Ferencz József iskolai f. ü. gondnok zárta be az emlékünnepélyt tartalmas, szép beszéddel. Külön érdekessége volt az ünnepélynek s a hangulat emelkedettségéhez igen meghatóan járult hozzá Kovácsy Antal leányának, dr. Boros Györgyné szül. Kovácsy Rozália öméltségének a jelenléte. A szépszámu közönség lélekben meggazdagodva távozott az ünnepélyről.

A kolozsvári Unitárius Leányotthon előljárósága értesíti mindazon unitárius szülőket, akik középiskolákban vagy kenyérkereső pályán tanuló leányaikat az 1930. 31. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérvényüket július 30-ig a Leányotthon előljáróságának címezve az unitárius gimnáziumhoz küldjék. *Ferencz József*, elnök.

Meghívó az unitárius egyetemes lelkészközi közgyűlésre. Az unitárius egyetemes lelkészkör f. évi július hó 21-én d. e. 9 órai kezdettel Marosvásárhelyen közgyűlést tart, a marosvásárhelyi templom július 20-iki felszentelését követőleg. A közgyűlést július 21-én este be is végezzük. Július 20-án este 8 órakor a választmány tartja ülését. Midőn e gyűlésre a tagokat meghívom, egyuttal felkérem összes lelkésztársainkat, hogy igyekezzünk már a templomszentelésre minél többen megjelenni s így a közgyűlésen is résztvenni. Palástját lehetőleg mindenki hozza magával. Elszállásolás céljából jelentkezzenek az egyesek Halmágyi János esperes, lelkészközi alelnöknél. A vonatok és autobuszok járásáról is ő készséggel ad felvilágosítást. A közgyűlés programját később fogom közölni a lelkészközi elnökök útján, akik azt körözni fogják az illetők között. Kolozsvár, 1930 jun. 15. *Csifó Salamon*, egyetemes lelkészközi elnök.

Országos tanítói kongresszust tartanak a romániai kisebbségi felekezeti tanítók 1930 július 2-án Kolozsvárt, a ref. teológia dísztermében a fizetéskiegészítő államsegély és az állami nyugdíjintézetbe való felvétel ügyeinek megtárgyalására, melyre az unitárius tanítókat, illetve a körök kiküldöttjeit ezuton meghívja az elnökség.

Unitárius győzelmek az első ifjusági dalosversenyen.

Az Országos Magyar Dalosszövetség rendezésében június 2-án és 3-án zajlott le az első ifjusági dalosverseny. Meleg érdeklődéssel kísérve, meglepő eredményekkel. Minket unitáriusokat különösen kellemesen érintenek az eredmények, hiszen a mi *kolozsvári diákjaink* nyerték el a vegyeskarok versenyében a babért. Második a nagyenyedi ref. tanítóképző, harmadik a kolozsvári ref. kollégium dalárdái lettek. A kolozsvári ref. leánygimnázium és ref. teológia jutalomdíjban részesültek. — Az orgonahangversenyben az első Butyka Kálmán ref. teol., a második Báthory József tanárjelölt és a harmadik Szász Vilmos ág. ev. teol. lett. — A középiskolások egyéni versenyében a zongora első díját Faragó Erzsébet, a másodikat *Deák Erzsébet*, a ref. leányfőgimnázium növendékei nyerték. Hegedűhangversenyben *első Márkos Albert, második Komjászeghy Lajos unitárius diákok lettek.* — A főiskolai hallgatók versenyében az éneklés első díját *Bede Emil* unit. teol. nyerte. Zongorán első lett Nagy József ref. teol. senior, míg a hegedű első díját Mányák Ernő orvostanhallgató nyerte, második Kozma Tibor ref. teologus lett. — A dalosverseny befejezéséül fényes sikerű koncertet rendeztek a Magyar Színházban, amelyen különösen az *Unitárius Teológia* dalárdája keltett lelkes, meleg ünneplést szereplésével. Az első ifjusági dalosverseny tehát 3 első és két második díjat eredményezett unitárius ifjuságunk számára. Gyönyörű eredmény, ha kis számmunkat tekintjük.

Shakirov Sebestyén: „Déva vára alkonyatkor“ című festményének a kisorsolásához a sorsjegyek kaphatók a szerkesztőség-nél vagy a lelkész urak útján. Egy sorsjegy ára 40 leu.

Halottaink. Homoródalmási Barra Lajos dr. életének 34-ik évében, f. évi április hó 18-án váratlanul elhunyt Budapesten. Halálát széleskörű rokonsága gyászolja ott is, Erdélyben is.

Pályázat lelkészi állásra. Sz.: 581—1930. U. P. A nyáradszentlászlói unitárius egyházközség lelkészi állása beteg lelkész lemondása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek. A lelkészi állás javadalmai: 40 kalangya buza (25 kévés), 220 véka csős tengeri, 270 leu készpénz az egyházközség pénztárából, 6 hold 1438 □-öl tagosított szántó, 2 hold 557 □-öl tagosított kaszáló rét, 121 □-öl szőlő, pusztá, a templom kertje és a temetőkert használata 797 □-öl, 1 hold 740 □-öl gyümölcsös- és konyhakert, nyomáti erdőhasználat, 3 szobás lakás, téli konyha, kamara, 1924-ben épült; nyári konyha, külön sütökemencével és gazdasági épületek. Jegyzet: Kepe évenként változhatik. A pályázatot, szabályszerűen fölszerelve, Marosvásárhelyre Halmágyi János esperes aa kezéhez július 20-ig kell benyújtani. Kolozsvár, 1930 június 27. *Dr. Boros György*, püspök.

Népes családú unitárius székely gazda igen előnyös feltételek mellett lakást és megmivelésre 18 hold jóminőségű földet kaphat. Bővebb tájékoztatást nyújt sepsiszentgyörgyi lelkészünk, József Lajos tisz. esperes. Aki érdeklődik, jelentkezék saját lelkészénél és ő tájékoztatást fog szerezni.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába április 25-től május 25-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur 1929-re, Inczei Lajos Szászrégen, özv. Jakab Miklósné Kolozsvár, Deák László Nyáradszereda 1930-ra, Nagy Árpád Úrmös 1929-re, Kádár József Dés, özv. Macskási Lajosné, Kelemen Lajos Kolozsvár 1929—1930-ra, özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely, Incze Böske Ákosfalva 1928—1930-ra.

Alapítói díjban fizettek: özv. Deák Miklósné Kobátfalva anyja, néhai Böckel Károlyné született Frank-Kis Zsuzsánna emlékére 500 L-t, Lőfi Gyula Torda 300 L-t, Kozma Miklós Ádám 1000 L-t.

Emlékadomány címen ajándékoztak: Lőrincz Károlyné Árkos, Dr. Gálffy Zoltán Székelykeresztur, Inczei Lajos Szászrégen, özv. Deák Miklósné Kobátfalva, Deák László Nyáradszereda 40—40 L.; Dalström Kálmánné Árkos 100 L.

Az egyesület pénztárába május 25-től június 25-ig előfizetői és tagsági díjat fizettek: Főgimnázium Önképzőköre, Boros Jenő Székelykeresztur, Ferenczy Sándor Kolozsvár, Sebe Ferenc Pipe, Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva, Rodi Imre, Ferenc Istvánné Brassó, Dombi Mózes Recsenyéd, Bálint Balázs Kénos, Pál Mihály Gyepes, Korodi Ferenc, Imre Albert Sepsiszentgyörgy, Vass Gézáné Buzáú 1929-re; Sándor Józsefné Homoródalmás, Shakirov Sebestyén Nagybánya, id. Fazakas Sándor Nagyajta, Bálint Mózes, Unitárius Egyházközség Pipe, Pataki Jánosné Brassó, Utó Áron, Incze Béla, Téglás Albert, Barabás Mihály, Vida Géza, Kiss Károly, id. Szabó

Mózes, ifj. Szabó Mózes, özv. Kriza Sándorné, Ütő Irma, id. Köntés Ferenc, Simon András, Szabó László Sepsiszentgyörgy, Unitárius Egyházközség Kilyén 1930-ra; Dr. Taglich Samu Brassó, Dobai István Homoródujfalu, Unitárius Egyházközség Gyepes 1927-re; özv. Sándor Mózesné Kénos 1928-ra; Vass Dénes Marosvásárhely, Lőrinczy Elek Kissolymos 1928—1929-re; Deák Jenőné Telek, özv. Török Bertalanné Érkörös 1928—1930-ra; Kiss Boriska Zombor, Pálffy Kálmán Kreszna 1929—1930-ra; Unitárius Egyházközség Kissolymos, Unitárius Egyházközség Nagysolymos, Csoma Gyözöné, Konya Mária Brassó 1927—1928-ra; Deák Ferenc Kolozsvár 1927—1930-ra; Kádár Gyula Abásfalva 1923—1924-re; Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy 1930—1931-re; Miklós József Kolozsvár 1924—1926-ra; özv. Bíró Mihályné Betfalva 1924—1930-ra.

Alapítói díjban fizettek: Sigmond Ilona Kolozsvár 300 leut, Uzoni Mihály Sepsiszentgyörgy 500 leut.

Emlékadomány címen ajándékoztak: Shakirov Sebestyén Nagybánya, Lőrinczy Domokos, Lőrinczy Elek Kissolymos, Sándor Gergely Brassó 40—40 leut. — Kolozsvár 1930 június 25-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Hátralékos előfizetőinket kérem, hogy díjaikat külön felszólítás bevárása előtt sziveskedjenek befizetni. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Irodalom.

Dr. Gál Kelemen: A nemzeti nevelés román fogalmazásban. Erdélyi Tudományos Füzetek 24. sz. Kolozsvár. Minerva, 1930. Nagy 8-ad rétt. 18 old.

Régóta óhajtott áttekintés Románia nevelési rendszereiről. A nemzeti szellem kifejlődésének csecsemőkorától, 1832-től, az Asachi György Regulamentul Organic-ja körül felviharzott harcoktól kezdődőleg szerző ismerteti a régi fejedelemségek, majd az egyesült királyság és a világháború után hatalmas birodalommá vált Románia fejlődését a nevelés terén. Asachi György 1832-ben a román kivánja a tanítás nyelvét tenni, amely törekvés ellen az akkori főnemesi osztály élénk harcot folytat s a román helyett a francia nyelvet favorizálja. Lényeges előhaladást jelent e téren a Spiru Haret 1898-ban alkotott középiskolai törvénye, mely Herbart pedagógiája alapján központi gondolatá tette a Vilmos császár által 1890-ben kinyilatkoztatott elvet: „Nekünk német nemzeti ifjúságot kell nevelnünk, nem pedig görög és római ifjakat.“ Így lett a nemzeti nevelés központi gondolatá a klasszikus, általános emberi nevelés helyett. Ez alapokon folyik tovább a román nevelés, igen megérthető és méltányolható módon. A XX. század demokratikusabb és az általános emberi ideálok felé haladó eszmeáramlata azonban nem ihlette meg az újabbkori román nevelőket s különösen a megnagyobbodott or-

szág sok nemzeti kisebbsége problémáival szemben nem tudtak, vagy nem akartak a nemzeti nevelés szűkös korlátain tágítani. Eből folyik a jelen szigorú iskolapolitikája s a kisebbségi tanintézetek számtalan sérelme és keserve. Mindehhez járul még, hogy Romániában a felekezeti oktatási rendszer teljesen ismeretlen lévén, a magániskolákká degradált ősrégi magyar intézeteket egyáltalában nem értik meg s így annál kevésbé méltányolhatják a közoktatásügy jelenlegi irányadói.

Ez a kitűnő értekezés méltán keltett nagy érdeklődést és meleg elismerést már akkor, amikor az E. M. E. bölcsészet, nyelv- és történettudományi szakosztályának egyik ülésén felolvastatott. Így, nyomtatott formájában, nélkülözhetetlen szakmunkává vált, melyet minden magyar ember, akit a mi kisebbségi nevelésünk sorsa érdekel, meg kell, hogy szerezzen. Ára 50 leu s kapható az Erdélyi Múzeum kiadóhivatalában Kolozsvárt, Str. Baron L. Pop (Brassai-utca) 5. szám alatt.

Sz. I. S.

Felhívás. Tisztelettel fordulok azon intézményekhez és egyesekhez, akik segíteni óhajtják unitárius szellemű teológiai irodalmunk kifejlődését, szíveskedjenek július hónap folyamán írásban közölni velem, hogy hajlandók „A próféták világa” című kétkötetesnek szánt művem első kötetét 500 leu árban előjegyezni. A munka kb. 30 ivnyi, 8°, 450—480 lap terjedelmű s az Ótestamentum prófétáival foglalkozik. A második kötet tartalma az Újtestamentum s az ezt megelőző apokrifus irodalom, szintén akkora terjedelemmel. Egyetemes egyházi szempontból kívánatos volna, hogy egyházközségi könyvtáraink meg tudják szerezni e bibliai tárgyú könyvet. Csak annyi példányt nyomatok, amennyit biztosan el tudok helyezni. Dr. Kiss Elek teol. ak. tanár Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

Az „Ifju Erdély” kiadásában megjelent dr. Imre Lajostól az *Ifjuság válsága* című mű. Ez a kis könyv a mai ifjuság helyzetének, világmépiének, társadalmi és gazdasági állapotának, jellemképiének megrajzolásával, képet ad arról a válságról, melyben ma az ifjuság van és indításokat tartalmaz arra nézve, mi ebben a helyzetben a teendő. A mű 5 ivnyi terjedelemben jelent meg, ára 30 leu. Megrendelhető az „Ifju Erdély” kiadóhivatalában Kolozsvárt, Ref. Teológia.

Alapítói díj 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő címére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítói díj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz